

فاطمه سفیدکن، معاون پژوهشی مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
 پست الکترونیک: sefidkon@rifr-ac.ir

مهمترین چالش‌های گیاهان دارویی در کشور

از برداشت این گیاهان هستند. صنایع تبدیلی نیز در حال شکل‌گیری هستند و باید به موازات توسعه کشت، به صورت همه‌جانبه توسعه یابند. اما چالش‌های مهمی هم بر سر راه توسعه صنعت گیاهان دارویی در کشور وجود دارد که تنها در صورت روشن بودن و پذیرفته شدن می‌توان راهکارهای مناسب برای حل آنها ارائه نمود. اهم این چالشها عبارتند از:

- ۱- عدم شناخت کافی از پتانسیل گیاهان دارویی بومی و انحصاری کشور (و کشت و بهره‌برداری از تعداد محدودی گیاه دارویی)
 - ۲- برداشتی رویه‌از طبیعت، پایین بودن سطح زیرکشت و عملکرد در واحد سطح
 - ۳- در حال انقراض بودن برخی از گیاهان دارویی ارزشمند کشور
 - ۴- استفاده سنتی (بدون فرآوری) از اکثر گیاهان دارویی و عدم فرآوری (در راستای افزایش بهره‌وری) و صادرات مواد خام گیاهی
 - ۵- نیاز به تولید بذر، نشاء و سایر اندام‌های تکثیر از ارقام اصلاح شده به اندازه مناسب و کافی برای توسعه کشت
 - ۶- ناکافی بودن استانداردهای موجود
 - ۷- نبود مکانیزاسیون مناسب در زمینه‌های کاشت، داشت، برداشت و فرآوری
 - ۸- مشکلات بازار، برند سازی و صادرات
- در شماره‌های آتی مجله طبیعت ایران سعی خواهیم نمود ضمن تشریح هر یک از این چالش‌ها، رویکردها و راهکارهای مناسب برای برون رفت از این چالش‌ها را بیان کنیم. بدیهی است رفع این چالش‌ها و حرکت جدی به سوی توسعه صنعت گیاهان دارویی، نیازمند عزم ملی و هماهنگی بین دستگاه‌ها و نهادهای متولی است.

طبق گزارشات منابع معتبر، در حدود ۷۰ هزار گونه گیاهی در طب سنتی و مکمل کشورهای مختلف جهان در حال مصرف هستند. در یک بررسی که توسط سازمان بهداشت جهانی انجام شده است، مشخص شده که حدود ۸۰ درصد از جمعیت کشورهای در حال توسعه به درمان‌هایی بر پایه طب گیاهی اعتماد دارند. حداقل ۲۵ درصد از داروهایی که در دارونامه‌های معتبر جهان ذکر شده‌اند، منشأ گیاهی دارند و در حال حاضر ۱۲۱ نوع ماده مؤثره گیاهی در صنعت داروسازی جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد. از مجموع ۲۵۲ دارویی که به عنوان داروهای ضروری و اساسی توسط سازمان بهداشت جهانی معرفی شده‌اند، ۱۱/۱ درصد داروهای گیاهی هستند و تعداد قابل توجهی نیز داروهای سنتزی هستند که از مواد طبیعی مشتق شده‌اند. تمامی این آمارها بیانگر افزایش مصرف گیاهان دارویی و رونق تجارت آنهاست. کشور ما با دارا بودن تنوع اقلیمی مناسب و تعداد قابل توجه گیاهان دارویی بومی و انحصاری باید بتواند سهم مناسبی از این تجارت جهانی داشته باشد.

در سال‌های اخیر، تلاش‌های فراوانی برای شناخت همه‌جانبه گیاهان دارویی از نظر تنوع و پراکنش گیاهان در ایران، شرایط بوم‌شناسی، استفاده‌های دارویی، استخراج و شناسایی مواد مؤثره، کشت و اهلی کردن، اصلاح گونه‌های مهم، بررسی شیوه‌های نوین در افزایش عملکرد مواد مؤثره و مطالعه اثرات دارویی آنها انجام شده و یا در حال اجراست و نتایج جالب توجهی نیز، به‌دست آمده است. همزمان کشت گیاهان دارویی در کشور توسعه پیدا کرده و کشاورزان بتدریج در حال آشنا شدن با روشهای کاشت، داشت و برداشت و عملیات پس

برداشت از طبیعت و خشک کردن به روش دستی و سنتی